

Üzleti vállalkozás: Fogyasztói igény kielégítése valamely termék vagy szolgáltatás nyújtásával, haszonszerzés céljából.

Vállalat: A (jogi személyiséggel rendelkező) üzleti vállalkozás szervezeti kerete. Gazdasági tevékenység végzésére létrejött elkülönült társadalmi szerveződés, egység.

Olyan gazdasági, szervezeti alapegység, amely elkülönülten gazdálkodik, a gazdasági élet más szereplőjéhez a piac közvetítésével kapcsolódik, miközben **célja** pénzjövedelem szerzése, pénzjövedelem növelése.

Az üzleti vállalkozás feltételei, jellemzői:

1. önálló alapvető célok megvalósításában a törvények betartása és a piaci viszonyok figyelembe vétele mellett
2. profitorientált
3. kockázatvállalás
4. valóságos piac, hogy tevékenységükkel valós piaci igényeket elégítsenek ki. A vállalkozások környezetükkel döntően áru-pénz kapcsolatban vannak.
5. jogalanyok

Az üzleti vállalkozás alapításának motivációi:

- profitszerzés, vagyongyarapodás
- önmegvalósítás
- önállóság
- munkahelyteremtés
- kényszer
- piaci rés kitöltése
- fogyasztási igény, kereslet kielégítése, amely olyan szükséglet, melyet nem saját szervezetén belüli munkával és nem közösségi intézmények útján kívánnak kielégíteni.

Termelés tényezők: föld, munka, tőke, vállalat/vállalkozás, információ

Gazdasági alanyok: háztartás, vállalkozás, nonprofit szervezet, állam, külföld

Vállalkozásokat befolyásoló tényezők:

- **belső adottságok (mikro tényezők):** (operatív, akciókörnyezet): alkalmazottak, tulajdonosok, fogyasztók, kormányzat, szállítók, versenytársak, pénzügyi szervezetek, érdekcsoportok
- **környezeti jellemzők (makro tényezők):** (P(olitical)E(conomical)S(ocial)T(echnological)-elemzés): politikai-jogi környezet, technológiai környezet, szociális-kulturális környezet, gazdasági környezet

Érintettek: azok a szereplők (személyek, szervezetek), akik a vállalkozással lényeges, tartós és kölcsönös kapcsolatban állnak.

- **Belső érintettek:** A vállalaton belül fejtik ki tevékenységüket saját és a vállalati célok megvalósulása érdekében. Az ő törekvéseiből alakul ki a vállalat célrendszere.
 1. **Tulajdonosok:** nyereség esetén növelheti a vagyonát a befektetett tőke által, lehetnek természetes személyek, intézményi tulajdonosok (állam, bankok, vállalatok) az intézményi tulajdonosok képviselőik útján vesznek részt a vállalat irányításában
 2. **manager** (irányít, szervez a cég sikeressége, nyereségessége érdekében) döntéseivel leginkább befolyásolja a vállalat életét, céljának megvalósulását, jövőjét. Céljuk a vállalkozás eredményessé tétele.
 3. **alkalmazott** (végrehajt jövedelmének maximalizálása érdekében) alig van közvetlen ráhatásuk a szervezeti célok alakulására, a munkavállaló a minél magasabb jövedelem elérésében érdekelt, míg a vállalatot irányító személyek ebben nem érdekeltek, mivel a munkabér számukra kiadást jelent
- **Külső érintettek:** Kapcsolatot jelentenek a vállalat és környezete között. Belőlük származtathatók a korlátok, vagyis a feltételrendszer, amiben a vállalat működik és amelyek hosszabb távon befolyásolják a célokat.
 - fogyasztó
 - szállító
 - versenytárs (rövid távon ellenség, de hosszú távon ösztönöz)
 - állami intézmények (minisztérium, szakhatóság, önkormányzat)
 - helyi és önkéntes állami közösségek
 - természetes környezet

A vállalkozás alapvető célja: A szervezet irányultságát, létének értelmét kifejező cél. Az üzleti vállalkozás alapvető célja a profitorientált szükséglet-kielégítés. Ehhez szükség van 2 tényezőre: befektetésre alkalmas tőkére, kielégítésre váró fogyasztói igényekre

A vállalat célrendszere: A szervezet egy olyan rendszer, amelynek működése emberi cselekvéseken keresztül valósul meg, tehát a vállalat egy olyan keret, amely az egyének céljainak megvalósítását segíti, melyek elsősorban gazdaságiak. A vállalati célrendszer azonban nem a benne szereplő egyének céljainak összessége. Minden szervezetnek úgy kell meghatározni a céljait, hogy azok elégtételt adjanak az egyéni célok megvalósítását is.

A szervezeti célok jellemzői:

- hierarchikusan strukturáltak: meghatározhatók az egyes tevékenységek, amelyek szintén hierarchikus rendszerben állnak
- kölcsönös erősítés: a szervezetnek és a tagoknak segíteniük kell egymást.
- kompatibilitás: az egyéni és szervezeti célok legalább egy részhalmaza megegyezzen
- szuperorientált (főlérendelt) cél: nagyon átfogónak kell lennie, hogy azért minden szereplő együttműködjön és mindenkinek a célja legyen.

A vállalati célok csoportosítása

- A célok átfogó volta szerint (alapvető cél, Küldetés, Távlati célok, Közvetlen (irányítási) célok, operatív célok)
- Funkciók szerint (pénzügyi, marketing, innovációs, humán, információs, logisztikai, termelési célok)
- Belső érintettek céljai: Köztük is van bizonyos hierarchia: alkalmazott → manager → tulajdonos
- Külső érintettek céljai: Nincs hierarchia, a pillanatnyi helyzet határozza meg a fontossági sorrendet.

Az üzleti vállalkozás küldetése: A vállalat alapvető céljának konkrét értelmezése, amely meghatározza a működési kört, a belső működés és az érintettekkel való kapcsolatok alapelveit. A társadalmi szükségletek kielégítésében való aktív részvétel, saját céljaitól és érdekeitől vezérelve, versenytársaitól sarkallva.

A vállalat küldetése: kifejezni és körülhatárolni a vállalkozás működési körét, megkülönböztető jegyeket hordozni más vállalatokkal szemben, nem egyéni célok integrálásával jönnek létre, **társadalmi küldetése**, hogy emberi erőforrások alkalmazásával, javakat állítson elő a lakosság részére.

A küldetés megvalósításához elengedhetetlen feltétel a marketing és innováció. Mindkettő meghatározott szemléletmódot és annak érvényesítését szolgáló tevékenységrendszert jelent.

A marketing a vállalat fogyasztóorientáltságát fejezi ki, tartalma a vállalat piaci kapcsolatait fejlesztő és megvalósító funkciók betöltése.

Az innováció a fogyasztói igények új, magasabb színvonalú kielégítése, vagyis a versenyfeltételekhez való fokozott alkalmazkodás.

Működési kör: A vállalat küldetéséből levezetett termék/piac kombinációk, a vállalat által kielégíteni kívánt fogyasztói igények és kielégítésük választott módjainak összessége. A működési kör megadásához három tényezőt kell egyidejűleg definiálni:

- azok a szükségletek, igények, amelyeket ki akarunk elégíteni;
- azok a fogyasztói csoportok, amelyeknek igényeit ki akarjuk elégíteni;
- azok az eljárások, módszerek, amelyekkel az igényt kielégítjük.

Vállalkozási formák

Az állam jogszabályokban sokféle szervezeti formát tesz lehetővé a vállalkozások számára, hogy olyat válasszanak, amelyik a leginkább megfelel:

- a vállalkozás tevékenységi körének
- a piaci viszonyoknak
- tőkeszükségletének
- a tulajdonosok gazdasági érdekeinek.

A vállalkozások szervezeti formáinak jogi szabályozása az állam gazdaságirányítási, befolyásolási szerepének egyik igen fontos eszköze.

Vállalkozás szervezeti formái: 1. egyéni vállalkozás, 2. gazdasági társaságok

Egyéni vállalkozás (2009. évi CXV. törvény) : Az **egyéni vállalkozás** a devizajogszabályok szerint belföldinek minősülő természetes személy gazdasági tevékenysége. **Gazdasági tevékenység:** az üzletszerűen ellenérték fejében nyereség-és vagyonszerzés céljából rendszeresen folytatott termelő vagy szolgáltató tevékenység. **Saját nevében és kockázatára:** egyedül felel az üzletért, ha keletkezik nyereség az egyedül az övé, de tartozásaiért saját vagyonával felel, akár azt végrehajtás alá lehet vonni. Az egyéni vállalkozó is gazdálkodó szervezet, így az elévülés 5 év.

Egyéni vállalkozó **lehet:** természetes személy; magyar állampolgár, vagy „devizabelföldi”; cselekvőképes; ne legyen kizárva az egyéni vállalkozás gyakorlásából.

Egyéni vállalkozó **nem lehet:** korlátozottan cselekvőképes, vagy cselekvőképtelen; akit gazdasági vagy vagyon elleni bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték; akit egyéb szándékos bűncselekmény miatt 1 évet meghaladó végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték; aki egyéni cég vagy gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja

Az egyéni **vállalkozói igazolvány** beszerzése: kérelemre, ügyfélkapun keresztül elektronikus úton, vagy személyesen a területileg illetékes hatóságnál kezdeményezheti; egy ember egy vállalkozói számat kap, de az alapján több tevékenységet végezhet, több telephelyet tarthat fenn; bejelentést az e célra rendszeresített úrlapon teheti meg; vállalkozói igazolványt csak, ha kéri, akkor állítja ki a hatóság

Gyakorlati teendők: bankszámla nyitás; bejelentkezni az APEH-hez, Tb szervek felé, helyi adók alá célszerű pecsétet csináltatni; számlatömböt vásárolni

Az egyéni vállalkozó **jogai és kötelezettségei:**

- tevékenységéből eredő kötelezettségeiért teljes vagyonával felel
- képzéshez kötött tevékenységet akkor végezhet, ha van valaki, akinek a képzése megvan
- hatósági engedélyhez kötött tevékenységet csak az engedély birtokában végezhet
- egy ember egy vállalkozást alapíthat és nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja
- tevékenységét köteles cégtáblával jelölni
- az egyéni vállalkozás kifejezésnek vagy rövidítésének tevékenységében szerepelni kell
- alkalmazottat, segítő családtagot, szakiskolai tanulót foglalkoztathat
- kérelemre a cégjegyzékbe egyéni céggé bejegyezhető
- örökölhető a vállalkozás
- min. 1 hónap – max. 5 évig szüneteltethető

Az egyéni vállalkozás **megszűnése:** igazolványát visszaadja; igazolványát visszavonták; meghal vagy elveszíti cselekvőképességét (törvényes képviselő vagy örökös folytathatja)

Előnyei: nem kell a cégbíróságon bejegyeztetni; nincs induló tőke, szabadon hozhat döntéseket, minden eredmény a tulajdonost gazdagítja

Hátrányai: személyesen felel a tartozásokért, korlátozottak a pótlólagos források, nehezebb hitelhez jutnia, tapasztalat hiánya, előképzettség?

Munkavégzés módja lehet: főfoglalkozású; többes foglalkozású (van más 36 órát meghaladó munkaviszonya); kiegészítő tevékenységként folytatott

Gazdasági társaságok (2006. évi IV. törvény): alapítását; működését; szerveik működését; szervezetét; a tagok jogait és kötelezettségeit; a társaság esetleges átalakulását.

Gazdasági társaságot közös üzletszerű gazdasági tevékenység folytatására **alapíthat:** jogi személyek; jogi személyiség nélküli gazdasági társaság; természetes személyek (belföldi és külföldi egyaránt)

A KKT és a BT jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok, tehát a társaság nem rendelkezik a társaság tagjaitól elkülönült vagyonnal, a tagok korlátlan és egyetemleges felelősséggel rendelkeznek. Nincs előírt összegű alaptőkéjük.

Közkereseti Társaság (KKT): alapítása társasági szerződéssel, (min. 2 fő=tagok) bármikor ki lehet lépni; legfőbb szerve a taggyűlés; jogi személyiséggel nem rendelkezik; a tagok korlátlan és egyetemleges felelősségűek (tagoknak azonos jogaik és felelősségeik vannak); személyes közreműködés szükséges; nincs a tagoktól elkülönült szervezete; nyereségelosztás a vagyon arányában történik

Betéti Társaság (BT.): beltág (korlátlan és egyetemleges felelősség)+kültág (bevitt vagyon erejéig korlátozott felelősség); kültág személyes közreműködésre nem kötelezett; alapítása társasági

szereződés; legfőbb szerve a taggyűlés; kültagnak sem döntési sem ügyvezetési joga nincs; nyereségeloszlás a vagyon arányában

Közkereseti társaság és Betéti társaság

Azonosságai:

- mindkét gazdasági társaság tagjai üzletszerű gazdasági tevékenység folytatására vállalnak kötelezettséget
- nem jogi személyiségű gazdasági társaságok
- minimális taglétszám 2 fő
- legfőbb szervük a Tagok gyűlése
- a nyereség a tagok hozzájárulásának arányában oszlik meg
- azonos mértékű szavazat
- nincs előírt törzstőke
- a társaságtól megváló tagnak a vagyonrész 3 hónapon belül ki kell adni, illetve ha megszűnik a társaság, akkor a bennmaradó vagyont a befizetések arányában kell felosztani

Különbségei:

- Kkt-nál a tagok korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a társaság kötelezettségeiért, míg a Bt-nél csak a beltág(ok) felelőssége korlátlan és egyetemleges, a kültág csak a vagyoni betétje erejéig vállal kötelezettséget.
- Kkt-nál a tagok személyes közreműködése lehet, díjazás mellett, míg Bt-nél személyesen a beltág közreműködhet, a kültág üzletvezetésre és képviselőre nem jogosult.

RT. Részvénytársaság: Olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével alakul. Az alaptőkéje tehát az összes részvény összege. Alaptőke emelés részvénykibocsátással vagy névértékemeléssel történhet.

Alapítása: alapszabállyal történik; jogi és természetes személyek alapíthatnak (1 személy is alapíthatja); cél a tőkeegyesítés; *lehet:* zárt körűen alapítani, ahol a tagok maguk jegyzik a részvényeket, nem kerül nyilvánosan forgalomba **vagy** nyílt körűen alapítani, ahol bárki jegyezhet részvényt, a részvények nyilvánosan kerülnek forgalomba; a jegyzett tőke mértéke zártkörűnél 5 mFt, nyíltkorú 20 M Ft; tagok felelőssége a részvényük erejéig terjed ki; egy részvénynek több tulajdonosa is lehet

Szervezete: legfőbb szerve a közgyűlés amely a főbb kérdésekben dönt; igazgató tanács: operatív működésű, 3-11 tagok létszáma, lehet kívülálló és részvényes, vezető tisztségviselő az igazgató; felügyelő bizottság: ellenőrzi az ügyvezetést; könyvvizsgáló a jelentéseket vizsgálja, 5 évre választják és jegyzik a cégbírószágon

KFT. Korlátolt Felelősségű Társaság: Olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott törzsbetétből álló törzstőkével alakul.

Alapításuk: jogi és természetes személyek; felelősség korlátolt; személy és tőkeegyesítés a cél; 500.000,- Ft törzstőke kezdéskor vagy apport (nem pénz), a törzsbetétek minimum összege 100.000,- Ft, egy betétnek több tulajdonosa is lehet; alapító okirata: társasági szerződés; a tulajdonosok törzsbetétük van, amelyek tartalmazzák a beadott pénzt; egy személy is létrehozhatja

Működése: felelősségük a bevitt vagyon erejéig korlátlan; az egyes tagokat megillető vagyoni hányad (üzletrész); legfőbb szerve a taggyűlés; képviselő az ügyvezetők dolga; könyvvizsgáló is lehet, ha a törvény előírja; felügyelő bizottság csak nagyobb vállalatoknál van és ellenőrzi az ügyvezetőket (ha 1 személyes Kft., illetve ha az éves árbevétele 50M Ft és 200 fő fölötti a foglalkoztatottak létszáma. Megszűnése: az általános megszűnésen felül háromnegyedes szavazati többséggel.

Azonosságok:

- jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságok
- üzletszerű gazdasági tevékenységet folytatnak
- minimális taglétszám 1 fő
- képviselőt a vezető tisztségviselők látják el
- személyes közreműködés nem kötelező
- előírt minimális törzstőkével alakulhat

Különbségek:

- legfőbb szerv: Kft: Taggyűlés; Rt: Közgyűlés

- felelősség: Kft: a tag csak bevitt vagyonával felel; Rt: a részvényes nem felel, de köteles a részvény névértékének szolgáltatására
- szavazat: Kft: üzletrész arányában; Rt: egy részvény egy szavazat
- törzstőke: Kft: min. 500 ezer Ft (előre meghatározott összegű törzsbetétek összege); Rt: min. 5, illetve 20 millió Ft (előre meghatározott számú és névértékű részvények összege)
- nyereség: Kft: törzsbetétek arányában (nem értékpapír); Rt: a részvényeinek arányában jogosult osztalékra
- létszám: Kft: kis létszámú, a többihez képest viszonylag tőkeerős; Rt: nagy létszámú, tőkeerős
- üzletrész-részvényes: Kft: üzletrész – a Kft-ben lévő tulajdoni hányad; Rt: részvényes – az Rt tagja, tulajdonosa, az értékpapír tulajdonosa

Európai részvénytársaság: a 2005. október 8-tól hatályos törvény alapján lehet alapítani Magyarországon, amely a nemzeti jogok alapján könnyebben folytathat több országot érintő gazdasági tevékenységet. A nemzeti jogi szabályozás alapján működő gazdasági társaságok mellett kiegészítő jelleggel alapítható. Abban különbözik a hazai gazdasági társaságoktól, hogy alapítására és működésére az európai jog (az Unió szabályai) vonatkoznak. Jogi személy. Alaptőkéje részvényekből áll és a részvényesek alaptőkéjük mértékéig felelnek a társaság kötelezettségeiért. Az alaptőke min. 120 ezer euro (kb. 30 millió Ft). Cégbejegyzéssel jön létre. A közösségi szintű szabályozás jelentősége, hogy minden tagállamban közel azonos társasági szabályok szerint működik. Csak már meglévő társaságok alapíthatják. Székhelye szabadon költöztethető más országokba. Felügyeleti jogkörrel az EU a Cégbíróságot ruházta fel. Az EU kötelezi vagy felhatalmazza az országokat kiegészítő jogszabályok megalkotására

TÁRGYI ESZKÖZ GAZDÁLKODÁS

Tárgyi eszközök: olyan anyagi eszközök, amelyek közvetve vagy közvetlenül, tartósan, több termelési cikluson keresztül szolgálják a vállalat tevékenységét, a vállalati vagyon dologi formában megtestesülő olyan kevésbé mobil része

Tulajdonságai:

- | | |
|---|--|
| • kétfajta az elhasználódásuk (technológiai avulás és fizikai azaz kopás) | • jelentős költséggel járnak (pl. karbantartás, üzemfenntartás) |
| • anyaga nem kerül bele a az előállított termékbe | • akkor is szolgálják a vállalkozás tevékenységét, amíg még nem helyezik üzembe |
| • értéke megjelenik az áru árában | • értékkel bírnak = forgalomképesek = eladhatók |
| • meghatározzák az adott üzletág teljesítőképességét | • tartósak |
| • kevésbé mobilak (nem tehetők könnyen pénzzé) | • értéke az elhasználódás arányában részletenként, költséggé avulva térül vissza az árbevételben |
| • általában beruházást igényelnek | |

Fajtái: ingatlan; gép, berendezés, jármű; egyéb berendezések (közvetve kapcsolódik a tevékenységhez); tenyészállat; beruházás/felújítás; értékhelyesbítés

Amortizáció: olyan költség, mely nem jár tényleges pénzkiadással, csak nyilvántartás van róla (költségnövelő és eredmény csökkentő tényező). Az adótörvény szab határt az ÉCS mértéktelen elszámolásának. A tárgyi eszköz fizikai kopásának és erkölcsi avulásának pénzben kifejezett összege.

Értécsökkenési leírás: A tárgyi eszköz használatba vétele óta bekövetkezett korszerűtlenné válás, elhasználódás és gazdasági avulás pénzben kifejezett értéke. Összege nem haladhatja meg az eszköz pótlólagos beruházásokkal, felújításokkal növelt bruttó értékét.

Fajtái:

- terv szerinti: a várható használati idő függvényében az eszköz értéke után évenként elszámolandó összeg, amely költség a vállalat számára (57-es főkönyvi számla)

- terven felüli: csak bizonyos esetekben kell elszámolni pl. megsemmisülés, megrongálódás, tevékenység-változás miatti selejt stb. A vállalat számára egyéb ráfordítás (86-os főkönyvi számla)
- használatba vételkor egy összegű: kis összegű, maximum 50 ezer Ft értékű tárgyi eszközök esetén. A vállalat számára költséget jelent (57-es főkönyvi számla)

Nem lehet értékcsökkenést elszámolni: föld, telek, erdő, ültetvény; képzőművészeti alkotás, régészeti lelet; beruházások; 0-ra leírt tárgyi eszközök

Az értékcsökkenés elszámolásának folyamata:

1. bekerülési értékének megállapítása
2. várható hasznos élettartam, illetve teljesítmény meghatározása
3. a tervezett maradványérték meghatározása
4. a leírási mód kiválasztása

Leírási módszerek:

1. Lineáris módszer: Évenként azonos összegben írjuk le.

$L\ddot{o}$ (leírási értékösszeg) = Bekerülési érték (B.é.) – maradványérték (m.é.) / Évek száma (n)

Lk (leírási kulcs) = $L\ddot{o} / (B.é.-m.é.) * 100\%$ – ha figyelembe vesszük a maradványértéket

$Lk = L\ddot{o} / B.é. * 100\%$ – ha nem vesszük figyelembe a maradványértéket

Évek sorszáma	Bekerülési érték	Adott évi értékcsökkenés	Halmazott értékcsökkenés	Nettó érték = B.é. - h.é.cs.
1.		$L\ddot{o}$	$L\ddot{o}$ (adott évig összesen el-)	az adott év végén mennyit ér az eszköz
2.		$L\ddot{o}$	$2 * L\ddot{o}$ számolt összeg)	

2. Degresszív módszer: Az évek során csökken az elszámolandó értékcsökkenés összege.

a) **évek száma / számtani soros módszer:** $L\ddot{o}_{(1/n-ed\ rész)} = B.é. - m.é. / \text{évek sorszámának összege } (1+2+3)$

Évek sorszáma	Bekerülési érték	Adott évi értékcsökkenés	Halmazott értékcsökkenés	Nettó érték = B.é. - h.é.cs.
1.		$3 * L\ddot{o}$	$L\ddot{o}$	B.é. - h.é.cs.
2.		$2 * L\ddot{o}$	1. + 2. évi $L\ddot{o}$	B.é. - h.é.cs.
3.		$1 * L\ddot{o}$	1+2+3. évi $L\ddot{o}$	B.é. - h.é.cs.

b) **szorzószámos módszer:**

Évek sorszáma	Bekerülési érték	Adott évi értékcsökkenés	Halmazott értékcsökkenés	Nettó érték = B.é. - h.é.cs.
1.		Megadott szorzó * $L\ddot{o}$	$L\ddot{o}$	B.é. - h.é.cs.
2.		Megadott szorzó * $L\ddot{o}$	1. + 2. évi $L\ddot{o}$	B.é. - h.é.cs.
3.		Megadott szorzó * $L\ddot{o}$	1+2+3. évi $L\ddot{o}$	B.é. - h.é.cs.

c) **mértani soros módszer:** a nettó értéket számítjuk tovább

- Ha a B.é., az évek száma és az Lk van megadva, akkor az adott évi csökkenés mindig $Lk \cdot (B.é. - h.é.cs.)$ vagyis az adott évi B.é.-nek kell venni a $Lk\%$ -át. (Itt **nincs h.é.cs. oszlop** a táblázatban)
- Ha a B.é., a maradványérték(m.é.) és az évek száma van megadva, akkor az $Lk = (1 - (m.é. / B.é.)^{1/n}) * 100\%$

3. Teljesítményarányos módszer: Akkor alkalmazzuk, ha az eszköz teljesítménye mérhető. Pl. km, óra, gépóra, db stb.

$L\ddot{o}_{(1\text{ egységre})} = B.é. - m.é. / \text{tervezett összteljesítmény}$

Pl. ha

- B.é. = 10500 ezer
- m.é. = 2500 ezer
- n = 4
- 220 nap/év
- 550 km/nap

Ekkor az tervezett összteljesítmény $220 * 550 = 484000$ km.

$L\ddot{o}_{(1\text{ km-re})} = 10.500.000 - 2.500.000 / 484.000 = 16,53$ Ft/km Kerekítsük 16 Ft-ra.

évek	B.é.	Tényleges teljesítmény (t.t.)	é.cs.	h.é.cs	n.é.
1.	10.500 ezer	150.000	t.t.*16= 2400	2400 ezer	B.é. - h.é.cs.
2.	10.500 ezer	100.000	t.t *16=1600	4000 ezer	B.é. - h.é.cs.
3.	10.500 ezer	120.000	t.t. * 16=1920	5920 ezer	B.é. - h.é.cs.
4.	10.500 ezer	150.000 , de így a 4 összesen 520.000, ami 36.000-rel több, mint az összteljesítmény, vagyis azt le kell vonni belőle, így 114.000	t.t *16=1824	7744 ezer	B.é. - h.é.cs.

4. Progresszív módszer: Az elszámolandó é.cs. az évek során növekvő összegű. Alkalmazhatjuk pl. ha nagy összegű tárgyi eszközt vásárolok hitelre.

Évek sorszáma	Bekerülési érték	Adott évi értékcsökkenés	Halmazott értékcsökkenés	Nettó érték = B.é. - h.é.cs.
1.		1*Lö	Lö	B.é. - h.é.cs.
2.		2*Lö	1. + 2. évi Lö	B.é. - h.é.cs.
3.		3*Lö	1+2+3. évi Lö	B.é. - h.é.cs.

5. Abszolút összegű: az elszámolandó écs-t évente én adom meg. Alkalmazhatjuk pl bérbe vett ingatlan felújításakor.

A tárgyi eszközök üzemfenntartása: az eszközök műszaki állapotának folyamatos fenntartása. Az üzemfenntartás gondoskodik a tárgyi eszközök működőképességéről, a termelés megvalósításához

- rendszeres ellenőrzés, hogy a gépek, berendezések, épületek állaga nyilvántartható legyen az üzemfenntartás tervezéséhez
- karbantartás, javítás, felújítás, pótlólagos korszerűsítések útján.

Fajtái:

- hibajavító karbantartás meghatározott időpontokban vizsgálnak és javítanak
- megelőző karbantartás
- felülvizsgálat utáni megelőző karbantartás: a terv szerinti felülvizsgálat után végzik el a munkát
- naptári időszakonkénti rendszeres megelőző karbantartás: előre meghatározott idő szerinti, illetve terv szerű megelőző karbantartás (TMK): az eszköz tényleges állapotától függetlenül meghatározott használati idő után végeznek javításokat, alkatrészcsereket pl. olajcsere.

A javítás célja a tárgyi eszköz minőségének lehető legteljesebb visszaállítása. A javítás a hiba mértékétől függően lehet kis, közepes és nagyjavítás.

A felújítás során a gép átfogó, általános javítása, generáljavítása valósul meg. Valamely gépi berendezés új állapota és első általános javítása (felújítása), illetve két általános javítása közti időt *karbantartási (felújítási) ciklusnak* nevezzük.

A felújítás keretében gyakran végeznek el olyan pótlólagos korszerűsítéseket is, amelyek a gép, berendezés eredeti használhatóságát, teljesítőképességét érdemben növelik.

Az üzemfenntartáshoz szükséges információk: a tárgyi eszköz átlagos életkora, üzemeltetésének körülményei; a gépek, berendezések műszaki jellemzői, gyártási körülményei; minőséghibás és selejt termékek géphibával összefüggő aránya

A karbantartás költségeit a termelési tevékenységi költségek között számoljuk el (pl. anyagköltség, bérköltség stb.), ezért ezek a költségek nem növelik az eszköz értékét.

Termelési kapacitás (K_q) = G (gépek száma) * I (működési időalap) / N (kapacitásnorma)

Kapacitás kihasználás (K_h) = Q (adott évi termelés) / K_q * 100%

Lehet gyenge (kb. 85% alatt), közepes és jó (kb. 95% fölött).

Ha gyenge a kapacitás kihasználtság az lehet gyakori meghibásodás, alapanyaghiány, rossz munkafegyelem, rossz munkaszervezés, kereslet-visszaesés (és közepesnél új technológiáról való átállás) miatt.

BERUHÁZÁSOK

A tárgyi eszköz fejlesztés egyenes folytatása az innovációs láncnak!

2 kiemelkedő folyamata: beruházás (ennek kapcsán a projekt irányítás), üzemfenntartás

Beruházás: tárgyi eszköz létesítése = olyan gazdasági-műszaki tevékenység, amely tárgyi eszközök létesítésére, a tárgyi eszköz állomány bővítésére irányul.

Csoportosítása:

1. nagyságrend szerint:

- mikro (< 1 millió Ft)
- kis (< 10 millió Ft)
- közepes (10-50 millió Ft)
- nagy (50-300 millió Ft)
- kiemelt (> 300 millió Ft)

2. gazdasági alanyok szerint

- kormányzati
- önkormányzati
- vállalati
- háztartási

3. finanszírozási mód szerint

- saját forrásból (önfinanszírozásnál kizárólag csak saját forrásból történik a beruházás)
- kölcsönből (névértéken adják meg)

- hitelből (kamatot kell fizetni)
- költségvetési támogatásokból
- EU-s pályázatokból
- vegyes forrásból

4. szerep szerint (**beruházás részei**):

- alapberuházás (a cél megvalósulását közvetlenül szolgálja)
- járulékos beruházás: az alapberuházás rendeltetésszerű működését segíti elő
- kapcsolódó beruházás: kapcsolódik az alapberuházáshoz és szükséges is hozzá, de más szervezet fejlesztését segíti elő.

5. fajtája szerint:

- pótló: az elhasználódott eszköz helyettesítése újjal
- bővítő: eddig nem létező eszköz létesítése, a nyereségből valósítják meg (Nettó beruházás)

6. kivitelezési mód szerint

- saját vállalkozásban végzett beruházás
- megrendelés, megbízás útján történő beruházás

7. jelleg szerint:

- termelő jellegű
- nem termelő jellegű

8. anyagi-műszaki összetétel szerint:

- gép, gépi felszerelések beszerzése,
- építési és szerelési,
- egyéb beruházások.

Beruházás tevékenységrendszere: (projektirányítás szakaszai): Projekt egyedi feladat megvalósítására létrehozott csoport, mely elkülönült erőforrásokkal dolgozik, önálló költségvetése van, tagjai különböző szervezetekből jöhetnek)

Beruházási folyamat: Az előkészítéstől az üzembe helyezésig a tevékenységeket két csoportba lehet sorolni.

I. Beruházás előkészítése

- a. Cél meghatározása
- b. Döntés előkészítés
- c. Műszaki tervek kidolgozása
- d. Telephely megválasztása
- e. Hatósági engedélyek beszerzése
- f. Tevékenységjegyzék összeállítása
- g. Átfutási idő számítás

II. Beruházás megvalósítása:

- a. Építmények kivitelezése
- b. Gépek-berendezések beszerzése, kezelése
- c. Műszaki átadás-átvétel
- d. Üzembe helyezés
- e. Használatbavétel

A beruházásban részt vevők: beruházó, tervező mérnök, építési hatóság, szakhatóságok, pénzügyintézet, kivitelező, egyéb közreműködők

Ehhez kapcsolódóan a projekt életciklusa:

- I. Előkészítés (javaslat kidolgozása, meghatározása, üzleti célok meghatározása, durva erőforrásbecslés stb.)
- II. Projekt felállítása (projektvezető kijelölése, általános tervezés, jóváhagyások)
- III. Végrehajtás (részletezett tervek, problémamenedzsment)
- IV. Projektzárás (eredmények bemutatása, értékelés, jóállás, garancia)

Beruházás gazdaságossági vizsgálat

A beruházási döntések gazdasági megalapozása

A beruházási döntéseket körültekintően kell meghozni. Ennek okai: általában nagy összegű tőkebefektetésről van szó, hosszú távra kötelezi el magát a vállalat, a meghozott döntések nehezen megváltoztathatóak, a befektetett tőke több termelési cikluson keresztül térül meg

A beruházásoknál meghozandó döntések: minden javaslatról el kell dönteni, hogy megvalósítható vagy elutasítandó; több azonos célt szolgáló javaslat esetén rangsorolni kell; ha több egymást nem kizáró javaslat van, mint amennyi rendelkezésre álló vagy pótlólagosan megszerzhető forrás, akkor ki kell választani azt a kombinációt, amely a működést a lehető legoptimálisabban segíti.

A beruházások értékelésére több módszer alkalmazható. Kiindulási pontként meg kell határozni, hogy a beruházáshoz mennyi tőkebefektetésre van szükség és hogy mekkora hozamot tudunk elérni. Be kell kalkulálni a kockázat mértékét, az inflációt, és hogy más befektetések által mennyi hozam lenne realizálható. Meg kell határozni a minimálisan elvárható jövedelmezőségi szintet.

A beruházásokat vizsgálhatjuk statikus mutatók és dinamikus mutatók segítségével.

1. Statikus mutatók: nem veszi figyelembe az időtényezőt.

Jelölések:
 Ny – nyereségszint
 B – befektetett összeg
 t – annak az évnek a száma, amelyben még nem

térül meg a befektetés
 C – a t-dik évig a hozamok összege
 D – a t+1-dik évig a hozamok összege
 n – évek száma

1. Beruházás (átlagos) jövedelmezősége (Bj)

$B_j = \text{átlagosan elérhető nyereségszint (Ny)} / \text{befektetett összeg (B)} * 100 \%$

2. Beruházás megtérülési ideje (Bi)

- ha a megtérülés évente azonos: $B_i = B / N_y$
- ha a megtérülés évente nem azonos: $B_i = t + (B - C / D - C)$

3. Beruházási pénzeszközök forgási sebessége (Bs)

- ha a megtérülés évente azonos: $B_s = n / B_i$
- ha a megtérülés évente nem azonos: $B_s = n * B_j$

2. Dinamikus mutatók: figyelembe veszi az időtényezőt, úgy számol, hogy a később esedékes hozamokat egy időpontra – a befektetés időpontjára – átszámolja.

Jelölések:
 Co – kezdő pénzkifizetés
 Ct – hozamok
 r – kamatláb

t – évek száma
 n – az a kamatláb, ahol még a befektetett összeg fölött van a hozam

1. Nettó jelenérték (NPV): A diszkontált, vagyis a mai értékre átszámított hozamok összegét állítjuk szembe a kezdő befizetéssel. A mutató értéke pozitív lehet.

$NPV = -C_0 + \sum C_t / (1+r)^t > 0$

diszkontfaktor = $1/(1+r)^t$

2. Jövedelmezőségi index (PI): A PI mutató párban áll az NPV mutatóval. Megmutatja, hogy a futamidő alatt mai értéken hány %-os hozamot realizálhat a vállalat. Elvárás, hogy minél magasabb legyen. A mutató értéke 1-nél nagyobb lehet.

$PI = (\sum C_t / (1+r)^t) / C_0 > 1$

3. Belső megtérülési ráta (IRR): Az a kamatláb, amelynél a beruházás pontosan megtérül, vagyis amikor az NPV = 0. Akkor alkalmazzuk, ha nem ismert a tőke költség. (r)

$C_0 = \sum C_t / (1+IRR)^t$

$IRR = n + NPV(r=n) / PV(\text{az eredeti } r \text{ esetén}) - PV(r=n \text{ esetén}) = \%$

Évek sorszama	A javaslat	B javaslat	d_f (megadott r-nél)	PV_A	PV_B
0.	Befektetett összeg	Befektetett összeg	_____	_____	_____
1.	Adott évi megtérülés		$1/(1+r)^t$	Befektetett összeg * diszkontfaktor	
2.					

INNOVÁCIÓ

Innováció alatt általában új termék előállítását, új technológiai eljárások bevezetését, valamint a vezetési rendszer és a szervezet megújulását értjük.

Innovációnak tekintünk bármely újnak érzékelt elgondolást, gyakorlatot, vagy azok anyagi megtestesülését az előállító szervezet, a működési terület vagy a felhasználó szempontjából. A szervezet szintjén: a szervezet innovációs kapacitását, megújulási képességét a struktúrája hordozza. A vezetési struktúra hatással van az innovációs képességre. Elmondható, hogy minél szélesebb az alkalmazottak részvétele az egész szervezetre kiható döntések meghozatalában, annál gyakoribbak az innovációk.

Schumpeter: az innováció **5 alapesete** (termelő vállalatokra vonatkoztatva):

1. az új, a fogyasztók körében még nem ismert javak, vagy új minőségű javak előállítása
2. az új, az adott ágazatban még nem ismert termelési eljárás bevezetése (nem kell tudományos felfedezésen alapulnia)
3. új piaci lehetőség megnyitása (ahol még nem „voltam” jelen)
4. új beszerzési forrás megnyitása (meglévő, de nem ott vásároltam, vagy új)
5. új szervezet létrehozása, ill. meglévő megszüntetése

A közgazdaságtan mindent innovációnak nevez, amiben (szélesebb körű) újítás, újdonság van. Van felfogás, mely szerint az innováció folyamatos egymással összhangban lévő fejlesztési akciók végrehajtása, azaz kis innovációs lépések sorozata. Fejlődik egy vállalat, ha innovációs készségét fenntartja, versenyképes.

Központi szerepű; oka: fogyasztók megszerzése, megtartása, és állandóan alkalmazkodni kell a vásárlókhoz.

Innovációs lánc: vállalati tevékenységrendszer különböző elemeinek összekapcsolása az innováció folyamata szerint.

Az innovációs láncnak a marketingtől a kutatás fejlesztése, kísérleti gyártáson, termelésen keresztül az értékesítésig terjedő kapcsolatsort nevezzük. Az innováció különösen szoros és rövid reakcióidejű koordinációt tesz szükségessé az említett területek között.

Általános felépítése: **Marketing => Kutatás, Fejlesztés => Beruházás => Termelés => Értékesítés**

Nem feltétlen eleme mind az 5: kimaradhat, ismétlődhet (visszacsatolás) ill. néha összefonódnak az elemek.

Az innováció folyamata akkor sikeres, ha annak eredményét a fogyasztók elfogadják, azaz rendszeres piaci kereslet jelentkezik rá. A vállalati stratégia szerves része az innovációs stratégia, mellyel a vállalatnak rendelkeznie kell.

Az innováció kérdései:

- képes-e innovációra (szakmai-pénzügyi feltételek adottak-e) • milyen a külső környezet várható alakulása (a lehetőségeket kihasználjuk, a veszélyeket elkerüljük)!
- átveszi-e az innovációs eredményeket, vagy megelégszik a meglévő termékek gyártásával • a szállítókkal való rugalmas együttműködés is fontos, nem csak a vevőkkel
- hogyan változtatja a vállalat termékszerkezetét • a piac mozgatórugója a piaci verseny, ezért figyelembe kell venni a versenytársakat is
- milyen a gyártmányok bevezetésének ütemezése

Az innovációs tevékenységet az állam országonként eltérő mértékben támogatja (pl.: kedvezményes hitel, vissza nem térítendő támogatás, adókedvezmények, stb.) Fontos, hogy a szervezetet úgy alakítsuk ki, ill. alakítsuk át, hogy kedvező feltételeket teremtsünk az innovációs ötletek megjelenéséhez (ösztönző rendszer bevezetése, ne csak felelős, hanem érdekelt is legyen a dolgozó).

Az innovációs folyamat vezetése:

- **Előkészítési fázis:** az innováció szükségletének felismerése, megoldási alternatívák kutatása, az innováció alapötletének megfogalmazása, hasznosítási lehetőségek és feltételek vizsgálata.

A vezetés feladata ebben a szakaszban a mindezek hatékony segítése előmozdítása, támogatása

- Döntési fázis: a választás történik az innováció megvalósítása vagy elutasítása között. A vezető feladata a döntés előkészítése széleskörű elemzés alapján.
- Megvalósítási fázis: az új elgondolás kísérleti vagy teljes megvalósítása, a szervezet folyamataiba történő integrálása. A megvalósítás folyamatát a projekt (program) menedzserre bízzák.

Az innovációs folyamat szereplői:

- Feltaláló
- Innovációs menedzser
- Döntéshozó vezetők
- Finanszírozók
- Társfinanszírozók
- Projektmenedzser

INNOVÁCIÓS MENEDZSMENT:

A vállalkozás a piacon méretődik meg. A fogyasztó megveszi-e v. sem a vállalkozás termékeit v. szolgáltatásait. A piaci verseny szempontjából a fogyasztónak felkínált értékcsomagok értékesebbek, változatosabbak, jobbak stb., mint a versenytársaké. Ezek a tulajdonságok azonban sem a minőségben, sem a költségben nem eredményezhet változásokat.

Az új értékcsomagok addig nem létező igényeket keltsenek fel. Az innováció fogyasztói igényeknek a korábbiaktól újabb, magasabb minőségű kielégítési módja.

Az innováció megjelenik új termékekben, termelési eljárásokban, új szervezeti formákban. A vállalkozásoknak az innovációt rendszerben kell elvégezniük, különböző termelési, logisztikai és egyéb értékteremtő folyamatok változtatásában. Ez nemcsak egy új termékben jelenik meg. Ez fontos, hogy megelőzzék a versenytársakat.

Az innováció csoportosítása: az újdonság tartalom alapján az innováció hogyan befolyásolja a fogyasztást. Háromféle lehet:

1. *Folyamatos*: pl. gépkocsin változtatjuk a lökhárítót, meghajtást stb., de a fogyasztás módját ez nem befolyásolja.
2. *Dinamikus*: több új ismeretet igényel, de az alapvető technikát nem változtatja meg (pl. elektromos fogkefe új fogkefe, de a fogmosás technikáját ez nem változtatja meg.)
3. *Nem folyamatos*: pl. mikrohullámú sütő -> teljesen új technika.

Az innováció versenykörnyezetének jellemzői:

1. Időtényező: (gyorsabban létrehozni új termékeket, így több stratégiai lehetőség a versenytársakkal szemben) Termelési tapasztalat szerzése. Nem dobja hamarabb piacra a terméket, mint a versenytársak.
2. Rugalmasság: a változásokra való reagálás képessége, gyorsasága. Globalizáció miatt egyre több termék és nagyobb választék megjelenítése a piacon.
3. Több projekt egyidejű finanszírozása. Ezek közül minél több bevezethető legyen.

Nem elég a fogyasztói elégedettséget elérni, hanem jól meg kell különböztetni magunkat versenytársaktól. Minél jobbat/színvonalasabbat kell nyújtanunk, hogy a vevő lojális maradjon.